

6 u m. 125, 27. V 63

ŠVEJK

ooperilaval

Vahva sõdur Švejki seiklused on meile kõigile hästi tuntud nii Jaroslav Hašeki romaani lehekülgede kui ka mitmete filmide kaudu. Nüüd astub Švejki meie ette nimikangelasena Antonio Spadavecchia satiirilises ooperis, mis esietendub täna RAT «Estonias».

Ooperi autor Antonio Spadavecchia sündis 1907. a. Odessas, kuhu tema vanaisa — meremees-garibaldilane oli emigreerunud Itaaliast. Kuna kodus kõlas muusika võrdlemisi tihti (heli-loorja ema oli hea pianist), õppis ka Antonio varakult klaverit mängima. Kümneaastaselt kirjutas ta isegi oma esimese helitöö — ooperi «Kassi maja». 1937. a. lõpetas Spadavecchia Moskva Konservatooriumi ning võttis seejärel tunde veel Sergei Prokofjevilt.

Spadavecchia on kirjutanud balleti «Õnne rand», klaverikontserdi, keelpil-
lide kvarteti, romansse, saatemuusikat paljudele draamateatrite lavastustele. Tuntud on ka tema filmimuusika («Tuhkatriinu», «Nende eest, kes merel», «Julged inimesed», «Valvepost mägedes» jt.).

Kõige eredamalt on Spadavecchia loominguline anne avaldunud siiski ooperis. «Akбуzаt», «Võõrastema-ja perendine» (Goldoni samanimelise näidendi järgi) ja «Kannatuste rada» (A. Tolstoi samanimelise romaani järgi) olid «Kiini» kirjutamisele nagu ettevalmistavaks etapiks. Seda E. Voj-nichi populaarse romaani põhjal loo-
dud ooperit on seni lavastatud üheksa-
teistkümnes ooperiteatris, nende hulgas ka Tšehhoslovakkias ning Bulgaarias. Seoses «Kiini» lavastamisega Tšehho-
slovakkias viibis autor ka Budějovices — vahva sõduri Švejki «kodupaigas». Siin tekkinud ooperi loomise mõte Jaroslav Hašeki populaarse romaani motiividele sai teoks võrdlemisi kii-
rest, ning möödunud aastal esietendus «Vahva sõdur Švejki» Sverdlovski Lu-
natšarski-nim. Ooperi- ja Balletiteat-
ris. Hiljuti lavastati ooper veel Donets-
ki ja Perm'i teatris ning ettevalmis-
tusi tema lavaletoomiseks tehakse praegu Bulgaarias ja Tšehhoslovak-
kias.

On täiesti loomulik, et ooperieten-
duse raamidesse ei mahu kogu Hašeki
romaani mitmekesine tegevustik. Heli-
loorja koos libretist I. Kelleriga on
ooperi aluseks võtnud romaani esimese
osa, mis algab õlleõhtuga pan Paliveci

Kalju Karask Švejgina.

kõrtsis ning lõpeb Švejki ja Ülemleit-
nant Lukaši rindeleasaatmisega. Seda
kümnepildilist sündmustikku täiendab
lühike epiloo — Švejki tagasitulek
pärast sõjavangist vabanemist.

Helilooja on ilmutanud suurt meis-
terlikkust teravate ja lakooniliste
muusikaliste portreede loomisel. Teose
ebatavaline vorm — satiiriline ooper-
pamflett — on tingitud juba romaani
kompositsioonilistest iseärasustest, olles
lähedane ka autori loomingulisele in-
dividuaalsusele. Ooperi helikeelde on
põimitud tšehhi žanri- ja olustikulau-
lude intonatsioone, kuigi rahvatüüpide
otsest tsiteerimist esineb harva.

«Estonia» laval näeb «Švejki» rambi-
valgust Eesti NSV teenelise kunstite-
gelase Udo Väljaotsa lavastuses. Diri-
geerib vabariigi rahvakunstnik Kirill
Raudsepp, lavakujunduse ning kostüü-
mikavandite autoriks on Lembit Roosa.

Ooperi nimiosalist kehastavad Kalju
Karask, Heino Otto või Tiit Tralla.
Ülemleitnant Lukaši laulavad Ants
Aasma või Illart Orav, välispreester
Otto Katzi — vabariigi rahvakunstnik
Viktor Gurjev või Enno Eesmaa, proud
Müllerovat vabariigi rahvakunstnikud
Elsa Maasik või Ester Lepa. Kaastege-
vad on veel vabariigi rahvakunstnik
Olga Lund, vabariigi teenelised
kunstnikud Veera Neelus, Paula Pad-
rik, Aaro Pärn, Georg Taleš ja Vootele
Veikat, ooperisolistid Jelana Solovjova,
Linda Selistemägi, Liidia Panova, Sil-
via Urb, Artur Linnamägi, Ervin Kär-
vet, August Sepp ja mitmed teatri noo-
red loomingulised jõud.

A. MIKK